

УДК 327

Юлія Ногас

Острог, Україна

**РОСІЙСЬКО-ВЕНЕСУЕЛЬСЬКЕ ПАРТНЕРСТВО ЧЕРЕЗ
ПРИЗМУ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА**

У статті розглянуто основні аспекти російсько-венесуельського співробітництва в енергетичній сфері. Обґрунтовано важливість співпраці Російської Федерації та Венесуели в сфері енергетики. Подано історію становлення їхніх відносин, окреслено проблеми, здобутки та сучасні тенденції розвитку двостороннього партнерства в енергетичній галузі. Охарактеризовано головні двосторонні угоди в енергетичній сфері, укладені як на державному рівні, так і на рівні енергетичних компаній. Також подано можливі сценарії розвитку двосторонньої енергетичної співпраці у короткостроковій перспективі.

Ключові слова: Росія, Венесуела, інвестиційна діяльність, енергетична політика, російсько-венесуельське співробітництво, нафта, атомна енергетика.

Yuliya Nohas

Ostroh, Ukraine

**RUSSIAN-VENEZUELAN PARTNERSHIP THROUGH
THE PRISM OF ENERGY COOPERATION**

This article focuses on the main aspects of Russia-Venezuela cooperation in energy sphere. The importance of the Russian Federation and Venezuela cooperation in the energy sector is substantiated, and the history of formation of their relationship is presented. This survey identifies problems, achievements and modern tendencies of bilateral partnership development in energy sphere.

The article deals with the main bilateral agreements in the energy sector, concluded at national level and at the level of energy companies. Furthermore, possible scenarios of bilateral energy cooperation in the short term were presented.

Key words: Russia, Venezuela, investment activity, energetic policy, Russian-Venezuelan cooperation, oil, nuclear power.

Юлія Ногас

Острог, Україна

РОССИЙСКО-ВЕНЕСУЭЛЬСКОЕ ПАРТНЕРСТВО СКВОЗЬ ПРИЗМУ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

В статье рассмотрены основные аспекты российско-венесуэльского сотрудничества в энергетической сфере. Обоснована важность сотрудничества Российской Федерации и Венесуэлы в сфере энергетики. Проанализировано историю становления их отношений, определены проблемы, достижения и современные тенденции развития двустороннего партнерства в энергетической отрасли. Охарактеризованы главные двусторонние соглашения в энергетической сфере, заключенные как на государственном уровне, так и на уровне энергетических компаний. Также представлены возможные сценарии развития двустороннего энергетического сотрудничества в краткосрочной перспективе.

Ключевые слова: Россия, Венесуэла, инвестиционная деятельность, энергетическая политика, российско-венесуэльское сотрудничество, нефть, атомная энергетика.

Сьогодні перед діловими колами Росії відкриваються великі перспективи співпраці з Боліваріанською Республікою Венесуела. Ця латиноамериканська країна з добре розвинуеною нафтовою індустрією є одним з найбільших постачальників природних ресурсів на світовий ринок. Тому формування партнерських відносин у сфері паливноенергетичного комплексу на сьогоднішній день залишається пріоритетним¹.

Вперше відносини між Венесуелою та Росією були встановлені ще за часів існування Радянського Союзу і датуються 14 березня 1945 р. 13 червня 1952 року зв'язки країн були перервані майже на вісімнадцять років внаслідок встановлення у Венесуелі військової хунти. А відновилися 16 квітня 1970 р.²

Не дивлячись на те, що Венесуела знаходиться досить далеко від Російської Федерації, ці країни на сьогодні співпрацюють в декількох аспектах, а саме у сфері сільського господарства, енергетики, машинобудування та інших³.

---

¹ Болдырев А. Нефтегазовый фактор / А. Болдырев [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.tek-russia.ru/issue/articles/articles_62.html. – Заголовок с экрана.

² Российско-венесуэльские отношения [Электронный ресурс] Посольство Российской Федерации в Боливарианской Республике Венесуэла. – Режим доступа: http://www.venezuela.mid.ru/relations_ru.html

³ Российско-венесуэльские отношения [Электронный ресурс] Посольство

Венесуела займає особливе місце в Латинській Америці. А у відносинах з Росією Венесуела, насамперед, цінує енергетичний і військово-технічний аспекти. В енергетиці найбільш активними є працюючі у Венесуелі російські компанії «Газпром», «Лукойл» і «Зарубежнефтегаз». Однією з головних проблем в енергетичній галузі є відсутність міжурядових угод про взаємний захист інвестицій. Позитивним напрацюванням Росії та Венесуели в енергетичній сфері є те, що між цими країнами існує угода про координування дій щодо управління світовими цінами на нафту⁴.

Важливу роль в енергетичному співробітництві відіграють інвестиційні проекти у сфері освоєння енергетичних ресурсів Венесуели за участю ТОВ «Національний нафтовий консорціум» (ВАТ «Лукойл», ВАТ НК «Роснефть», ВАТ «Газпром», ВАТ «ТНК-БП» і ВАТ «Сургутнефтегаз») і окремих проектів ВАТ НК «Роснефть» на родовищі Карабобо-2 в басейні річки Оріноко⁵.

Найдавнішу історію співпраці з Венесуелою має ВАТ «Газпром», який здійснює цілу низку проектів на її території. «Газпром» через свої залежні компанії АТ «УрданетаГазпром-1» і АТ «УрданетаГазпром-2» виконує ліцензійні зобов'язання на блоках «Урумако I» і «Урумако II» в рамках проекту «Рафаель Урданета».

На блоці «Урумако I» закінчено буріння першої пошукової свердловини COR-1X і в даний час проводиться геолого-геофізична оцінка отриманих даних. Слід зазначити, що виявлення складної геологічної будови блоків призвело до істотного подорожчання вартості робіт і відповідно значно знизило привабливість проекту. Тим не менше, «Газпром», надаючи особливого значення розвитку російсько-венесуельських ділових контактів у сфері енергетики, розглядає можливі варіанти підвищення його економічної ефективності. У зв'язку з цим у лютому 2010 року міністру енергетики та нафти Венесуели Рафаелю Раміресу були передані відповідні пропозиції «Газпрому» щодо можливих подальших кроків у рамках проекту «Рафаель Урданета».

Российской Федерации в Боливарианской Республике Венесуэла. – Режим доступа: http://www.venezuela.mid.ru/relations_ru.html

⁴ Венесуэла и Россия [Электронный ресурс] Посольство Боливарианской Республики Венесуэла в Российской Федерации. – Режим доступа: http://www.embavenez.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=63&Itemid=77&lang=ru

⁵ Нефтяные рынки: после Чавеса [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://energyland.info/news-show-iz_pervih_ust-neftegaz-100882

ВАТ «Газпром» і «PVDSA» продовжують розвивати співпрацю і в галузі надання сервісних послуг. В кінці листопада 2009 року була завершена реєстрація спільного підприємства Servicios Venrus, SA (60% – «ПДВСА», 40% – ВАТ «Газпром»).

У 2005 р. ВАТ «Газпром» в особі своєї дочірньої компанії ЗАТ «Зарубежнефтегаз» виграв тендер і отримав ліцензію на проведення розвідки та розробку блоків «Урумако-1» і «Урумако-2» (передбачуваний обсяг запасів – 70-90 млрд. куб. м) у рамках проекту «Рафаель Урданета» з видобутку газу на шельфі в Венесуельській затоці⁶.

ТОВ «ВНПГАЗ» (ВАТ «Газпром») виконує контракт з державною нафтогазовою компанією «ПДВСА» (підписаний в 2006 р.) на розробку Генерального плану розвитку газової промисловості Венесуели, а також консультує венесуельську сторону з питання будівництва трансконтинентального газопроводу з Венесуели до Бразилії і Аргентини⁷.

Важливою подією у двосторонньому співробітництві в енергетичному секторі між двома країнами відзначився 2008 рік. Так, 26 листопада 2008 року Д. Медведєв прибув з візитом у Венесуелу. За підсумками візиту було підписано сім двосторонніх документів – з яких: міждержавні угоди про співпрацю в галузі використання атомної енергії в мирних цілях, про співпрацю у сфері енергетики, угоду між ВАТ «Газпром» і державною нафтогазовою корпорацією «Петролеос де Венесуела» (PVDSA) про спільне вивчення блоку Аякучо-3 на нафтоносному поясі Оріноко. Також було підписано рамкову угоду про співпрацю в галузі використання атомної енергії в мирних цілях, яка передбачає допомогу Венесуелі в розвитку правової бази, підготовки кадрів, спільну участь у розробці уранових родовищ⁸.

Також, у 2008 році для співпраці у сфері видобутку та переробки нафти і газу з державною венесуельською компанією «Петролеос де Венесуела» за російською ініціативою було створено «Національний нафтовий консорціум» (ННК). До нього увійшли «Роснефть», «Лукойл», «Газпромнефть», «ТНК-ВР» і «Сургут-

⁶ Российско-венесуэльские отношения...

⁷ Там само.

⁸ О российско-венесуэльских отношениях [Электронный ресурс]. – Министерство иностранных дел Российской Федерации. – Режим доступа: <http://www.mid.ru/ns-rlat.nsf/601debeef6efe270432569dc002f680c/b9f4dc279d168151c3256e8b00411a30>

нефтегаз». З моменту створення консорціум активно підтримувався урядами Російської Федерації і Венесуели. Діяльність ТОВ «ННК» у Венесуелі регламентується Угодою між урядом РФ і урядом Венесуели про співпрацю в сфері енергетики та Протоколом про внесення змін до даної Угоди, а також Угодою між Російською Федерацією і Боліваріанською Республікою Венесуела про співробітництво в галузі реалізації спільних стратегічних проєктів. У відповідності з цими документами ТОВ «Національний нафтовий консорціум» спільно з венесуельською державною корпорацією «Петролеос де Венесуела» (PVDSA) створили спільне підприємство для реалізації проєкту видобутку нафти на блоці «Хунін-6», яке отримало назву «ПетроМіранда»⁹.

За умовами договору, російський консорціум на чолі з «Роснефтью» розробляє нафтоносний пояс річки Оріноко, де колись працювали американські компанії. Під час візиту до Венесуели в 2012 році президент «Роснефти» І. Сечін заявив, що група, яка працює з «Петролеос де Венесуела», збирається інвестувати 38 мільярдів доларів в цей район. Консорціум російських нафтових компаній «Газпром», «Лукойл» і «Роснефть» приступив до спільної з Венесуелою розробки родовищ в басейні річки Оріноко. За словами Сечіна, російський консорціум інвестував 800 млн. доларів в розробку родовищ Венесуели, чий запаси нафти відносяться до числа найбільш значних у світі.

Загалом, у розробку цього проєкту нафтовика РФ готові були вкласти близько 20 млрд. дол., але проєкт забуксував, з нього почали виходити російські компанії («Сургутнефтегаз») та ін. Як заявив пресі заступник голови російсько-венесуельської ділової ради В. Семаго, консорціум виявився великим міфом, а після смерті Чавеса «весь камуфляж так званої дружби з Венесуелою і зовсім зійде»¹⁰.

На 6-му засіданні Міжурядової російсько-венесуельської комісії високого рівня було вирішено почати співпрацю в області

⁹ О российско-венесуэльских отношениях [Электронный ресурс]. – Министерство иностранных дел Российской Федерации. – Режим доступа: <http://www.mid.ru/ns-rlat.nsf/601debeef6efe270432569dc002f680c/b9f4dc279d168151c3256e8b00411a30>

¹⁰ Россия потеряла лучшего Уго. Смерть Президента Чавеса ставит под угрозу позиции Москвы в Латинской Америке [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.akm.ru/rus/news/2013/march/07/ns_4325174.htm

будівництва трубопровідної інфраструктури у Венесуелі. Уповноваженою з російської сторони з даного питання була призначена компанія ВАТ АК «Транснефть».

У ході візиту президента Венесуели Уго Чавеса 10 вересня 2009 були проведені переговори та підписано Меморандум про співпрацю в нафтовій сфері між компаніями ВАТ АК «Транснефть» і «PVDSA». Для виконання меморандуму була створена російсько-венесуельська робоча група з представників зазначених компаній. Проведені робочі консультації з представниками компанії «PVDSA».

В рамках візиту до Венесуели голови уряду Російської Федерації Володимира Путіна 31 березня 2010 р. між ВАТ АК «Транснефть» і «PVDSA» було підписано Угоду про конфіденційність¹¹.

Також опрацьовується питання будівництва теплоелектростанції потужністю 300 МВт з використанням нафтового коксу. Як пріоритетний напрям співпраці питання використання нафтового коксу для цілей електрогенерації опрацьований ВАТ «ІНТЕР РАО СЕС» з провідними російськими науковими галузевими інститутами та енергомашинобудівними підприємствами, проведені аналіз низки російських і зарубіжних технологій, а також лабораторні дослідження наданих зразків нафтового коксу. ВАТ «ІНТЕР РАО СЕС» також досягнула домовленості про можливість співпраці з ТОВ «ННК» в частині використання нафтового коксу, одержуваного при реалізації російським консорціумом проектів на території Венесуели¹².

15 серпня 2009 року в Санкт-Петербурзі на 6-му засіданні Міжурядової російсько-венесуельської комісії високого рівня між Міністерством енергетики РФ і Міністерством енергетики і нафти Венесуели був підписаний Меморандум про взаєморозуміння по оцінці технологій, застосовуваних для використання нафтового коксу. Предметом меморандуму є оцінка та визначення оптимальних технологій (переважно російських) використання нафтового коксу для цілей енергетики (пріоритетно), нафтохімії та інших галузей промисловості з наступним визначенням конкретних проектів і можливостей їх реалізації шляхом створення Спільного підприємства.

Меморандум розширив формат співпраці ВАТ «ІНТЕР РАО СЕС» з венесуельською стороною і наділив ВАТ «ІНТЕР РАО

---

¹¹ Российско-венесуэльские отношения...

¹² Там само.

СЕС» і «PVDSA» повноваженнями на проведення спільних робіт з предмету домовленостей. Також між відповідними міністерствами був створений Комітет високого рівня (КВУ), в компетенцію якого входять такі питання: розробка плану спільних робіт, визначення складу технічних робочих підгруп в галузі інженерінгу, навколишнього середовища та економіки, утвердження ключових положень роботи підгруп, її координація і контроль, утвердження конкретних проектів і можливостей їх реалізації¹³.

У жовтні 2010 року в Москві відбулися чергові переговори за участю президентів Росії і Венесуели. Основні контракти, підписані Медведевим і Чавесом, стосувалися сфери мирного атому і нафти. Так, згідно з укладеною угодою російська компанія «Росатом» повинна була займатися будівництвом на території Венесуели двоблокової атомної електростанції, а також спорудити дослідницький реактор для напрацювання радіоізотопів. Утворені радіоізотопи планували використовувати в сільському господарстві та медицині¹⁴.

Не менш важливий контракт був укладений «Роснефтью», яка домовилася про придбання у венесуельської компанії «Петролеос де Венесуела» (Petroleos de Venezuela SA) п'ятдесятивідсоткову частку в німецькій компанії «Ruhr Oel GmbH». Остання володіє в Німеччині чотирма заводами з переробки нафти, які в сумі переробляють близько двадцяти відсотків всієї нафти в країні. Ця угода дуже важлива для «Роснефти», так як це перший крок на шляху до здійснення наміченої стратегії про вихід на ключові міжнародні ринки. Крім того лідери країн-партнерів погодилися на урядовому рівні забезпечити підтримку компанії «ТНК-ВР» (Відкрите акціонерне товариство «ТНК-ВР Холдінг») в її намірах придбати венесуельські активи британської компанії «ВР» (British Petroleum). Сама британська нафтогазова компанія виставила венесуельські активи на продаж в надії закрити дірку в бюджеті, яка утворилася через збитки свердловини, яка знаходиться в Мексиканській затоці¹⁵.

¹³ Российско-венесуэльские отношения ...

¹⁴ Russia to help Venezuela build nuclear power station [Electronic resource]. – Mode of access : http://articles.cnn.com/2010-10-15/world/russia.venezuela_1_russia-and-venezuela-abkhazia-and-south-ossetia-venezuelan-president-hugo-chavez?_s=PM:WORLD

¹⁵ Россия и Венесуэла приступили к реализации новых энергетических проектов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.golos-ameriki.ru/content/oil/1516701.html>

Також за підсумками переговорів була в значній мірі розширена участь компаній Росії в електроенергетиці Венесуели. До прикладу, в планах компанії «Газпромбанк» присутні також плани реалізувати спільно з «Інтер РАО СЕС» проект по створенню генеруючих потужностей на основі нафтового коксу у Венесуелі. За участю цих російських компаній буде проходити будівництво теплоелектростанції. Компаніями «Петролеос де Венесуела» і «Інтер РАО СЕС» було підписано контакт на поставку газотурбінних установок.

Щодо співпраці у 2011 році, то жовтні 2011 р. «Газпром» і PDVSA підписали Меморандум про взаєморозуміння, який передбачав створення спільного підприємства з освоєння родовища природного газу «Робало» у Венесуельській затоці.

Крім того, у 2011 році Президент Венесуели Уго Чавес запропонував Росії створити новий нафтовий альянс. Проте, після даної заяви не було здійснено жодних практичних дій, спрямованих на його створення. Більше того, незважаючи на те, що і Росія, і Венесуела є державами, які володіють великими запасами нафти, даний альянс не міг би бути дієвим, через відсутність у ньому Саудівської Аравії, яка володіє 20% світових запасів нафти.

Отож, така пропозиція Президента Венесуели пояснюється його бажанням утримати російські компанії у спільних російсько-венесуельських нафтових проектах.

Станом на початок 2013 року російсько-венесуельські відносини в енергетичній сфері продовжують плідно розвиватися. Зокрема, у січні 2013 року Ігор Сечін, голова державної компанії «Роснефть», здійснив ділову поїздку у Каракас, в рамках якої були закріплені двосторонні домовленості, досягнуті раніше. «Газпром» поступився «Роснефти» роллю оператора в проекті «Хунін-6». Пайова участь НК «Роснефть» в ННК (Національний нафтовий консорціум) збільшилася за рахунок частки компанії «Сургутнефтегаз» до сорока відсотків, а разом з часткою купленої «ТНК-ВР» – до шістдесяти відсотків¹⁶.

Спільні підприємства, засновані PDVSA і кількома російськими компаніями, виробляють близько 230,000 барелів у день, а в майбутньому, до 2019 року, цю цифру планують збільшити до 930,000 барелів.

---

¹⁶ Gorst I. Venezuela & Russia: ties that bind / I. Gorst [Electronic resource]. – Mode of access : <http://blogs.ft.com/beyond-brics/2013/03/07/venezuela-russia-the-ties-that-bind/> - Last access: 2013. – Title from the screen.

За словами міністра нафти Венесуели, «разом компанії до 2019 року інвестують 47 мільйонів доларів»¹⁷. Від цієї суми – 17,600 мільйонів доларів до 2019 року планують інвестувати російські компанії, що робить підприємства Російської Федерації одними з найважливіших міжнародних партнерів Венесуели в нафтовому секторі¹⁸.

Крім того, до 2021 року Росія та Венесуела планують разом виробляти 1,123,000 барелів нафти на день¹⁹.

Окрім великих інвестицій Венесуели і Росії в енергетичну сферу, варто відзначити обмін технологічним досвідом і знаннями нафтових працівників країни. Так, на вищезгаданій зустрічі сторони домовилися провести конгрес представників Росії та Венесуели на тему необробленої нафти у Венесуелі у вересні-жовтні 2013 року для обміну досвідом у сфері технологій, а також на зустрічі поступила пропозиція зі сторони компанії «Роснефть» про навчання венесуельських студентів на бакалавраті і магістратурі у престижних ВНЗ Росії в області нафтової промисловості, особливо в Російському державному університеті нафти і газу.

Крім того, станом на січень 2013 р. між двома країнами було парафоровано три меморандуми про взаєморозуміння. Перший – для оцінки можливості партнерства для буріння, розробки та обслуговування морських свердловин у затоці Парія. Другий – з розробки проектів з розвідки та розробки офшорних зон газу Rio Caribe і Mejillones, на другому етапі проекту Mariscal Sucre, з потенціалом виробництва 600 мільйонів кубічних футів газу і 20 тисяч барелів конденсату щодня, а також у родовищах газу Blanquilla і Tortuga на заході. Третій меморандум про взаєморозуміння між PDVSA і «Роснефтью» був підписаний для спільної оцінки можливостей розвитку родовищ в районі озера Маракайбо і штаті Сулія²⁰.

¹⁷ Russia Plans Oil, Gas Projects In Venezuela [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.rferl.org/content/russia-venezuela-oil/24887703.html>

¹⁸ Russia's Uncertain Position in post-Chávez Venezuela [Electronic resource]. – Mode of access : <http://centerforworldconflictandpeace.blogspot.com/2013/03/russia-uncertain-position-in-post.html>

¹⁹ Gorst I. Venezuela & Russia: ties that bind / I. Gorst [Electronic resource]. – Mode of access : <http://blogs.ft.com/beyond-brics/2013/03/07/venezuela-russia-the-ties-that-bind/> Last access: 2013. – Title from the screen.

²⁰ Venezuela signs new oil cooperation agreements with Russia [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.eluniversal.com/economia/130129/venezuela-signs-new-oil-cooperation-agreements-with-russia>

Отож, відносини Росії і Венесуели у сфері енергетики розвиваються досить плідно, в результаті чого між двома державами укладено величезну кількість договорів, які на сьогоднішній день активно втілюються на практиці і приносять прибуток для обох країн. Проте, невідомо як ці відносини розвиватимуться далі, після смерті Уго Чавеса у 2013 р. Оскільки вона, можливо, поховала контракти на загальну суму 30 млрд. дол.

Проте, станом на 6 березня 2013 року Рафаель Рамірес, міністр нафти Боліваріанської Республіки Венесуела і голова національної компанії PDVSA, заявив, що його держава продовжить політичний курс Уго Чавеса у нафтогазовій сфері.

Крім того, варто погодитися, що у коротко- і середньостроковій перспективі, незалежно від того, хто стане Президентом Венесуели, відносини Росії та Венесуели в енергетичному секторі навряд чи зазнають значних змін, оскільки ці дві країни поєднує низка контрактів у нафтогазовій сфері, які є вигідними для Венесуели, адже згідно з ними у Венесуелу вкладаються немалі інвестиції в яких вона більш ніж зацікавлена.

Справа в тому, що Венесуела володіє великими запасами вуглеводнів і для неї є важливим нарощування обсягів видобутку. Крім того, нафта у Венесуелі важка, вимагає спеціальної переробки та додаткових інвестицій, а також досвіду зарубіжних компаній в її видобутку. Більш того, держава контролює частки у всіх проектах, що реалізуються спільно з закордонними компаніями, тому відхід іноземних компаній, у тому числі і «Роснефти», малоймовірний. «Роснефть» ж за рахунок трьох проектів у Венесуелі зможе вже до 2017-2018 років додати до свого загального обсягу видобутку близько 300 тис. барелів на добу, або 110 млн. барелів нафти на рік.

Але все ж таки, подією, яка, можливо, внесе деякі корективи у російсько-венесуельські відносини є майбутні вибори Президента Венесуели. Так, якщо на виборах перемогу отримає Ніколас Мадуро, то продовжатиметься зовнішньополітичний курс, спрямований на утримання нафтовидобувної галузі в руках держави. Проте, якщо на виборах більшість здобуде опозиція, то скоріш за все такі зміни будуть. Зокрема, виникає можливість повної або часткової лібералізації економіки, допуску на ринок іноземних нафтовидобувних компаній (збільшення присутності західних нафтових компаній, в тому числі і компаній США). Але якщо такі зміни і будуть

відбуватися, то поступово. А тому, у найближчих 5 років позиції Росії на нафтовому ринку Венесуели не зазнають значних змін. Під більшою загрозою, у випадку перемоги опозиції, скоріше опиниться військова сфера. Оскільки лідер опозиції Енріке Капрілес, говорив про перегляд договорів з Росією щодо поставки озброєнь.

Отже, російсько-венесуельські відносини з початком президентства Уго Чавеса розвивалися стабільно і конструктивно. Одним із головних векторів їхньої співпраці була нафтогазова сфера та сфера енергетики. Так, на венесуельському нафтогазовому ринку діє значна кількість російських компаній, які вкладають великі інвестиції у розвиток нафтогазового сектору в Венесуели. На сьогоднішній день двосторонні відносини досягли переломного етапу і яким чином вони розвиватимуться далі достовірно не відомо. Проте найвірогіднішим є те, що у найближчий час значних змін в енергетичній сфері не спостерігатиметься, незалежно від того, хто переможе на виборах, що пояснюється економічними вигодами, які отримують обидві держави від такого співробітництва.

Список використаних джерел та літератури:

1. Болдырев А. Нефтегазовый фактор / А. Болдырев [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.tek-russia.ru/issue/articles/articles_62.html. – Заголовок с экрана
2. Венесуэла и Россия [Электронный ресурс]. – Посольство Боливарианской Республики Венесуэла в Российской Федерации. – Режим доступа: http://www.embavenez.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=63&Itemid=77&lang=ru
3. Дмитриева О. Россия – Венесуэла. Ждать ли перезагрузки? / О. Дмитриева [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.lotpr.ru/news/biznesa/3592/>. – Заголовок с экрана
4. Есть вероятность, что Россия свернет свои венесуэльские проекты [Электронный ресурс]. – Энергетика и промышленность России. – Режим доступа. – <http://www.eprussia.ru/news/base/2013/86734.htm>
5. Нефтяные рынки: после Чавеса [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://energyland.info/news-show-iz_pervih_ust-neftegaz-100882
6. О российско-венесуэльских отношениях [Электронный ресурс]. – Министерство иностранных дел Российской Федерации. – Режим доступа: <http://www.mid.ru/ns-rlat.nsf/601debeef6efe270432569dc002f680c/b9f4dc279d168151c3256e8b00411a30>
7. Российско-венесуэльские отношения [Электронный ресурс]. – Посольство Российской Федерации в Боливарианской Республике Венесуэла. – Режим доступа: http://www.venezuela.mid.ru/relations_ru.html

8. Россия потеряла лучшего Уго. Смерть Президента Чавеса ставит под угрозу позиции Москвы в Латинской Америке [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.akm.ru/rus/news/2013/march/07/ns_4325174.htm

9. Россия и Венесуэла договорились о строительстве АЭС в Венесуэле [Электронный ресурс] // РИА Новости. – Режим доступа: <http://ria.ru/economy/20101015/285907432.html>

10. Россия и Венесуэла приступили к реализации новых энергетических проектов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.golos-ameriki.ru/content/oil/1516701.html>

11. Топалов А. ОПЕК для своих / А. Топалов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gazeta.ru/financial/2011/10/07/3793434.shtml>. – Заголовок с экрана.

12. Ященко Я. Отношения России с Венесуэлой / Я. Ященко [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://latindex.ru/content/articles/9466/>. – Заголовок с экрана

13. Gorst I. Venezuela & Russia: ties that bind / I. Gorst [Electronic resource]. – Mode of access : <http://blogs.ft.com/beyond-brics/2013/03/07/venezuela-russia-the-ties-that-bind/> Last access: 2013. – Title from the screen.

14. Venezuela signs new oil cooperation agreements with Russia [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.eluniversal.com/economia/130129/venezuela-signs-new-oil-cooperation-agreements-with-russia>

15. Russia Plans Oil, Gas Projects In Venezuela [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.rferl.org/content/russia-venezuela-oil/24887703.html>

16. Russia's Uncertain Position in post-Chávez Venezuela [Electronic resource]. – Mode of access : <http://centerforworldconflictandpeace.blogspot.com/2013/03/russias-uncertain-position-in-post.html>

17. Russia to help Venezuela build nuclear power station [Electronic resource]. – Mode of access : http://articles.cnn.com/2010-10-15/world/russia.venezuela_1_russia-and-venezuela-abkhazia-and-south-ossetia-venezuelan-president-hugo-chavez?_s=PM:WORLD